

GYŰJTŐ: SZŐKE LILIA
GYŰJTÉS IDEJE: 1988.

TAJT.: EGY HÁSZONMÁNYOS PARASZTHÁZ GÉSZÜLÉLLÁTOTTSAGA

6 lap

FÖLDRAJZI MŰTÁJ: NAGYATA'D
SZAKMŰTÁJ: XI

CELTÁJDEK:

EGY HAGYOMÁNYOS PARASZTHÁZ ESZKÖZELLÁTOTSÁGA

Készítette: Szőke Livia

Ady Endre Gimnázium
7500 Nagyatád
1/a. osztály

V Á Z L A T

- I. A parasztház bemutatása.
- II. Az épület helyiségeinek bemutatása:
 - a./ A vendégszoba és berendezése
 - b./ A lakószoba és berendezése
 - c./ A konyha bemutatása
 - d./ A kamra bemutatásaA család életmódja.
- III. Az életmódban bekövetkezett változás.
- IV. Képek bemutatása az eszközökről.

Fehérre meszelt, zsupptetős, nagy tölgyfa talpon álló, fából épített /faboronás/ házban lakott a déd-nagyapám és családja.

A házhoz az udvar felőli oldalon pitvart építettek. Innen nyíltak a különböző helyiségek ajtajai. A pitvar szélén végig gerenda húzódott, a ház tetejéhez enyhén diszített oszlopok rögzítették. A ház két szobából állt - az egyik a vendégszoba, a másik a mindennap használt lakószoba - azonkívül még egy konyhából és egy kamrából.

A vendégszoba két kis abaka az utcára nézett. Szélessége 4 m, hosszúsága 4,5 m. Falait fehérre meszelték. Földes aljzata volt. A mennyezet fagerendái közé deszkákat raktak.

A berendezése: két ágy, melyben szalmassákon dunnák és párnák voltak. Ezeket csak a vendégek használták. A dunnákat és párnákat libatollból és kacsatollból készítették. Huzatuk sifonból és fehér gyolcsból készült. A lepedő anyaga fehér vászonból volt, melynek fonalát saját termelésű kenderből fonták, s házilag szőtték. Az ágyneműt piros bécsi, fekete mintás terítával terítették le.

Az ágyak cseresznyefából készültek, fejrészüik magasabb volt mint a lábrészüik. Faragott mintával diszítették. A két szekrény és az asztal is cseresznyefából készült. Mindkét szekrény egyik fele akasztós, a másik fele polcos volt. Ezekbe rakták azokat a ruhákat, amelyeket csak vasárnap használtak. Egyikben a férfi-, másikban a női ruhák voltak. A polcos felében a hímes vászonabrosok, törülközők, törülőruhák, a hímes vékaruhák és vászonlepedők sorakoztak.

A vékaruhák pörccfonalból /fehérfonal/ készültek, pirossal, kézzel és sárgával szőtték bele a mintát. Akkor használták, amikor húsvétkor vitték a húst szentelni, keresztelőkor a komaebédet /ételt vittek a keresztelőházhoz/ takarták le vele. Az asztal köré négy széket helyeztek.

A lakószoba hasonlított a vendégszobához, csak berendezésben tért el.

A fal itt is fehérre meszelt, a mennyezet gerendás, közötté deszkák, aljzata földes volt.

Szélessége 4,5 m, hosszúsága 5 m.

Két kis négyzet alakú ablak volt rajta. Az egyik a felső udvarra nézett, a másik a gazdasági udvar felé.

Ebben tartózkodtak mindennap. Három ágy volt benne. Itt az ágyak fenyőfából készültek, egyszerűbbek voltak mint a vendégszobában levők. A szalmazsákon itt csak egy dunna, egy párna és egy lepedő volt, terítővel letakarva. Huzatuk kék vagy rózsaszín kanavászonból készült. Mintájuk csíkos vagy kockás volt.

A lepedő fehér vászonból készült. Az ágyterítő festőkék alapon fehér virágmintás volt.

Ebbe a szobába szekrényt nem tettek, hanem helyette egy négyfiókos sublótót, mely 1,5 m magas volt. Itt tartották a mindennap használt ruhákat. A szobában egy téglalap alakú, kecskelábú asztal állt. Az asztal körül egy sarokpadot és két széket helyeztek el. A sarokpadot és az asztalt tölgyfából készítették, a székek ülőrészét pedig csomából.

Télen a sütés-főzés is itt történt egy csikósparhelten. Ezt használták fűtésre is, nagyon jól melegített. Két főzőlapja és négy lába volt. Az alapból kiemelkedett egy kis rész, a rem /sütő/, ennek a végéből indult a másik két lába. A sütő részből jött ki egy kis rács, melyet le is lehetett hajtani. Szárításra is alkalmas volt, vagy, hogy ki ne hüljön az étel, rátették.

A két szoba közötti helyiség volt a konyha. Szélessége és hosszúsága is 4 m.

Ablaka a szomszéd ház udvarára nézett. Falát fehérre meszelték. Egyik felén volt egy rakott sparhelt katonal és kemencével. Ezt téglából rakták, csak a tetején volt vasplatni.

Az egyik részét olyan magasra rakták fel, hogy két sütő férjen el benne. A sütők alatti kemencében süttötték a kenyeret. A rakott sparheltnek és a kemencének a külsejét is fehérre meszelték.

A berendezéshez tartozott még egy nagy asztal - fenyőfából - és egy stelázi /polc/, amelyen az edényeket tartották. Az edények zománcos és égetett cserépből, az evőeszközök alumíniumból és vasból készültek.

A konyhából nyílt a kamra.

Szélessége 2 m, hosszúsága 3 m. Négyzetes kis ablaka a szomszéd udvarára nézett. Itt volt a padlásfeljáró is.

A kamra berendezéséhez tartozott

- a lisztesláda, amely három rekeszből állt.

Az egyik rekeszben volt az első liszt. Ebből kelettszót és rétest sütöttek.

A másodikban a második liszt, melyből kifőtt tésztát készítettek.

A harmadik rekeszben tartották a harmadik lisztet /kenyérliszt/, ebből sütötték a kenyeret.

- A stelázsra paradicsomos üvegeket, szilvalekvárt és kevés baracklekvárt helyeztek.

- A zsírosbödönök egy padon álltak.

- A téli savanyúkáposztás hordó a sarokban.

Itt tartották még a mosóteknőt, a sózóteknőt és a kenyérdagasztó teknőt is.

A teknőke, teknővájó cigányok készítették.

A mosóteknő és a sózóteknő téglalap alakú, a kenyérdagasztó teknő ovális alakú volt.

A sózóteknőt disznóöléskor használták. A füstölésre szánt húst sózták le benne.

A berendezési tárgyak nagy részét a dédnagyapám készítette, ugyanis bognár volt a mestersége. Segédet foglalkoztatott, inast is tanított.

A család 10 hold földdel, 2000 -öl szőlőterülettel is rendelkezett, melyben nagyapám, nagyanyám, s idősebb korban dédszüleim is dolgoztak. Ekkor dédnagyapám már felhagyott a bognár mesterséggel.

A fiatalok már reggel elmentek a földekre dolgozni lovaskocsival. A nagyszülők ellátták az állatokat, megfőzték az ebédet, vigyáztak a gyerekekre. Délben a fiatalok után vitték az ebédet, délutánra ők is a földéken maradtak dolgozni.

Szántottak, vetettek, arattak, kapáltak, megtermelték a családnak az egész évi kenyérgabonáját, s az állatok takarmányát.

Vasekével szántottak, melyet két ló húzott. Boronával aprították a rögöket. A magvakat a vállon átvetett abroszból kézzel vetették. Cséplés után a gabonát rostával tisztították meg a gyomoktól.

A család életében először akkor történt változás, amikor 1950-ben lebontották a zsupptetős házat, helyébe újat építettek.

Ezt követően nagyapám a Terményforgalmi Vállalatnál raktáros lett. A földéken nagyanyám dolgozott tovább, a nehéz munkára többször napszámost fogadtak.

A termelőségvetkezeti megalakulása után nagyanyám a közös földekre járt dolgozni, ahol a lovas fogatokat a traktorok váltották fel. Ezekkel a munka könnyebben és gyorsabban készült.

A háztartásba is fokozatosan bekerültek a gépek. A mosóteknőt felváltotta a mosógép, a csikósparheltet a gáztűzhely, a szenes vasalót a villanyvasaló, a mozsarat a villanydaráló. Ezekkel az eszközökkel a házi munka is könnyebbé vált.